

ELS PROBLEMES SANITARIS EN EL SUBSECTOR CUNÍCOLA L'ENTEROPATIA MUCOIDE DELS CONILLS

Dr. José Ignacio Badiola
CReSA (UAB-IRTA)

L'estat de les coses: Trets bàsics del subsector cunícola

El subsector cunícola en el nostre país ha patit el problema d'haver estat considerat com una espècie menor i, per això, ha estat d'alguna manera marginat de les fons de finançament necessàries pel seu correcte desenvolupament.

Aquesta consideració com a espècie menor ha estat deguda, en primer lloc, a les característiques del sistema de producció, amb granges d'una mida relativament petita i que, moltes vegades, han estat complementàries a d'altres activitats familiars, i en segon lloc, a una manca d'interès associatiu dels productors, que ha fet que moltes vegades les demandes semblessin demandes particulars dels cunicultors.

El primer factor, ha fet que el volum productiu sigui comparativament baix –aquest subsector ocupa el cinquè lloc, en tones/any, de la producció càrnia espanyola–. Probablement, aquest volum reduït és inherent a les característiques del subsector, ja que la producció està limitada per la necessitat d'una més alta dedicació (temps-persona/Kg produït) que en d'altres subsectors, la qual cosa, al mateix temps, comporta que el volum màxim d'una explotació amb garanties de productivitat estigui limitat. Tots coneixem exemples de granges sobredimensionades, amb uns resultats econòmicament incompatibles.

Aquests nivells de producció reduïts han estat la causa, per exemple, de que les empreses dedicades a la producció d'antimicrobians hagin estat conservadores a l'hora de fer les inversions necessàries pel registre de productes que aquest subsector pugui fer servir amb totes les garanties legals, d'efectivitat i de seguretat. Tot això, juntament amb reglamentacions concretes que afecten a qualsevol producte no enregistrat específicament per a una espècie, ens ha portat al moment actual, en el que hi ha un clar dèficit de productes per a conills.

No obstant això, en els últims mesos, i degut a la greu problemàtica derivada de l'Enteropatia Mucoide, hi ha hagut un canvi d'actitud per part de les empreses farmacèutiques i de l'administració, en el sentit d'un major interès en posar solucions al dèficit d'antimicrobians enregistrats per al subsector cunícola, dèficit que clarament representa un greuge comparatiu envers altres espècies animals.

En un altre ordre de coses, el subsector cunícola no ha tingut problemes extremadament seriosos que justifiquessin el fet de forçar la demanda dels ajuts necessaris per a trobar-ne solucions. Així, en el passat, i concretament en relació a la aparició de la Malaltia Vírica Hemorràgica, la ràpida trobada d'una solució amb el desenvolupament d'una vacuna, sense que es fes necessària la participació directa de l'administració o de grups de recerca amb una massa crítica important, va fer que el subsector restés tan orfe com en els temps anteriors a la aparició d'aquesta malaltia. Aquesta situació, per un costat va resultar beneficiosa, doncs no van patir-se unes repercussions negatives durant molt de temps, però no va servir per dotar el sector de les eines necessàries per poder fer front a problemes futurs de no tan fàcil solució.

Aquesta manca de problemes comuns, que s'ha mantingut fins a l'aparició de la Enteropatia Mucoide, ha fet que el cunicultor hagi estat un xic individualista i, com he

pogut observar en reunions i congressos, generalment no aporta públicament quins són els seus problemes i les seves necessitats, no permetent que vagin formant-se criteris unificats. Aquesta manca de criteris unificats, juntament amb la manca de demandes col·lectives, formulades per associacions de diferent tipus en altres subsectors productius, ha fet que les necessitats del subsector cunícola hagin passat desapercebudes pels diferents estaments que han de recolzar a qualsevol sector per que tingui un desenvolupament harmònic i continuat (administració, grups de recerca o empreses de servei i de producció). Afortunadament, en els últims anys, aquest marc sembla que té tendència a canviar i, encara que la comunicació dels problemes no és del tot fluida, les demandes més fonamentals ja comencen a ser vehiculades per algunes de les associacions cap a els estaments adients.

L'enteropatia mucoide

Amb tots els preliminars anteriors, el subsector cunícola espanyol s'ha trobat amb serioses dificultats per a poder fer front a una malaltia molt greu, degut a les elevades taxes de mortalitat i la elevada prevalença de l'Enteropatia Mucoide.

Aquesta malaltia, que va aparèixer al nostre país entre finals de 1996 i principis de 1997, és a hores d'ara una malaltia d'origen desconegut. Com moltes altres vegades, hem esperat a que "investiguem ellos", amb la mala sort de que els importants esforços de recerca desenvolupats per part d'investigadors d'altres països d'Europa ha estat infructuosos. Aquesta manca de resultats en l'estudi de l'etiopatogènia de la malaltia, ha fet que comencessin a aparèixer els moviments de pressió necessaris per a la mobilització de recursos humans i materials que puguin participar en l'esclariment de les causes i de les possibles solucions del problema.

A mitjan de l'any 2000, i com a resultat de les peticions formulades per CONACUN i ASESCU, van convocar-se diferents reunions al INIA de Madrid, al IRTA de Barcelona i en el passat Congrés Mundial de Cunicultura de València, fruit de les quals va resultar la presentació d'un projecte de recerca adreçat al descobriment de les causes de la malaltia, així com de les possibles eines, de vacunació o medicamentoses, per a poder evitar-la. Tant l'INIA com l'IRTA s'han compromès a destinar una important partida pressupostaria que, juntament amb els equips de recerca i a la col·laboració del sector, son fonamentals per assolir amb garanties d'èxit un tema com aquest que, amb els antecedents negatius de francesos i italians, no ha de ser fàcil.

Una via de solució: un projecte de recerca multidisciplinar

El projecte de recerca, en el que participaran equips del CISA i del CReSA, de les Facultats d'Enginyers Agrònoms de València i de Madrid, de les Facultats de Veterinària de Saragossa i de Barcelona, o veterinaris de camp com el Dr. Joan Rosell, té com a objectius principals el desenvolupar els estudis adients per a determinar la causa, infecciosa o no, de la malaltia, així com poder reproduir experimentalment la clínica observada al camp –senyal inequívoca de tenir controlats els factors etiològics– i desenvolupar una vacuna, si això és possible, que permeti protegir als animals en les fases inicials de la malaltia, o poder donar un seguit de pautes relacionades amb el maneig que controlin els factors desencadenats d'aquesta malaltia.

En una Europa en la que els consumidors estan altament conscienciats al voltant de tots els temes relacionats amb la seguretat alimentària, no hi ha marge per a una

malaltia de la que es desconeix la seva etiologia, motiu per el qual és important poder desenvolupar projectes de recerca com el que s'ha plantejat.

Els temes que queden pendents

Però, els temes sanitaris pendents no acaben aquí, ja que en els últims anys s'ha vist un increment en la prevalença de problemes digestius, i fins i tot reproductius, atribuïts a *Salmonella*. La salmonel·losi és un tema en el que, més tard o més d'hora, hauran d'afrontar-se sistemàticament temes epidemiològics, estudis de sensibilitat a antimicrobians, seguiment de soques de *Salmonella* amb resistències múltiples a antibiòtics i, com a objectiu final, la disponibilitat pel subsector cunícola de mesures immunoprolàctiques més eficaces que, juntament amb mesures de control-eradicació, permetin la neteja de les explotacions afectades o, com a poc, la reducció de la prevalença d'aquesta malaltia en les explotacions cunícoles.

Les intervencions amb antimicrobians que s'estan fent, de forma força generalitzada, com a mesura per a prevenir els efectes disbiòtics de l'Enteropatia Mucoide, efectes disbiòtics que són la causa directa de la mort dels animals, han fet que altres processos infecciosos estiguin esmorteïts, però no controlats. Els processos respiratoris en els que participa *Pasteurella multocida* o els processos digestius originats per *Escherichia coli* o *Clostridium perfringens*, serien exemples representatius d'aquests processos infecciosos controlats indirectament pels tractaments contra l'Enteropatia Mucoide. A més, no pot descartar-se l'aparició de nous processos, en un futur més o menys llunyà, com el seguiment històric de la evolució de totes les espècies animals productives ens ha anat marcant al llarg dels anys.

Per tots els problemes presents i futurs, és important que els més interessats d'aquest subsector, els cunicultors, continuïn avançant en la seva formació tècnica i es facin més participatius, tant en les reunions com en les associacions, per poder conèixer quines són les prioritats en tot moment i qui pot aportar les solucions. És important també que, encara que en el moment actual és difícil que hi hagi equips de recerca dedicats al conill de forma exclusiva, el subsector pugui comptar en un futur amb equips multidisciplinars de recerca, que en tot moment puguin desenvolupar tasques específiques que permetin solucionar els problemes a mesura que aquests vagin apareixent.

Els investigadors del Centre de Recerca en Sanitat Animal, així com altres investigadors d'altres centres, estem disposats a donar el recolzament tècnic i científic necessari, sempre que el subsector sigui capaç de articular unes peticions clares i concretes. És important també que hi hagi un contacte estret i continuat entre els representants del subsector i els representants dels equips de recerca, per tal que el treball a desenvolupar sigui una cursa de fons i no un esprint d'última hora.

Per últim, s'ha de fer atractiva la possible dedicació de veterinaris en la especialitat cunícola, ja que aquest és un altre punt en el que pot notar-se un clar dèficit en el subsector. Això, pot ser, s'aconseguiria augmentant la professionalització del sector i fent participar, en tot moment, als veterinaris en els temes tècnics de la seva competència que puguin afectar a les explotacions.